

Joroisten kunta

Tarkastuslautakunta

Arviointikertomus vuodelta 2021

Sisällysluettelo

Tarkastuslautakunnan jäsenet	3
Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimivalta	3
Sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden valvonta	4
Tilintarkastuksen järjestäminen	4
YLEISTÄ	5
Tavoitteiden toteutumisen arviointi	6
Talouden ja toiminnan tavoitteet	7
TOIMIALAT	7
Tekninen toimiala	7
Kuntatekniikka	8
Kiinteistö- ja ruokapalvelut	9
Sivistystoimi	10
Perusturva	12
Kunnan talous	13
PUHEENJOHTAJAN PALSTA	14

JOROISTEN KUNTA

Arviointikertomus vuodelta 2021

Kunnanvaltuuston toimikaudeksi 2021–2024 valitsemina tarkastuslautakunnan jäseninä ja varajäseninä ovat toimineet vuonna 2021 seuraavat henkilöt:

Tarkastuslautakunta:

Jäsenet	Varajäsenet
Marja Huupponen, pj	Salme Viljakainen
Jarno Petterson, vpj	Hilkka Hytönen
Heidi Aholainen	Jani Onikki
Keijo Korelin	Eero Holopainen
Kari Otranen	Päivi Immonen

Sidonnaisuudet

Jarno Petterson on sivistyslautakunnan jäsen, Keijo Korelin sekä Heidi Aholainen ovat sivistyslautakunnan varajäseniä ja Heidi Aholainen perusturvalautakunnan varajäsen.

Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimivalta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan suorittaman arvioinnin tulokset raportoidaan kunnanvaltuustolle osoitetussa arviointikertomuksessa sekä mahdollisissa väliraporteissa. Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty kuntalain 121 §:ssä ja kunnan hallintosäännössä.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävät:

1. Arvio, ovatko valtuuston asettavat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksen mukaisella tavalla.
2. Arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista ja taloussuunnitelman riittävyyttä
3. Huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteen sovittamisesta
4. Valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisesta ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.
5. Valmistelee kunnanhallitukselle esityksen tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi

ja talousarvioksi.

Hallintosäännön 68 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on lisäksi:

- 1) seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi,
- 2) huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa,
- 3) tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

Tarkastuslautakunta on kokouksessaan 18.11.2021 § 31 hyväksynyt toimikautensa 2021-2024 arviointisuunnitelman ja työohjelman vuodelle 2021. Lautakunta on kokoontunut vuoden 2021 aikana nykyisellä kokoonpanolla kahdesti ja vuoden 2022 aikana kolmesti. Lautakunnan kokouksissa ovat käyneet kuultavana tekninen johtaja Petri Miettinen, kunnanjohtaja Jaakko Kuronen, sosiaali- ja terveysjohtaja Soile Merilä, palvelupäällikkö Reetta Kettunen, taloussuunnittelija Merja Mikkonen ja sivistysjohtaja Heli Kukkohovi. Kuultavat ovat kertoneet toiminnastaan ajankohtaiset asiat tarkastuslautakunnan arviointityön suorittamiseksi.

Tarkastuslautakunnan vuoden 2021 painopistealueena on ollut sosiaali- ja terveystoimi ja sivistystoimiala. Lisäksi lautakunta on perehtynyt kunnan ja kuntakonsernin toiminnan arviointiin. Tarkastuslautakunta on perehtynyt arviointityönsä suorittamiseksi vuoden 2021 tilinpäätökseen, toimintakertomukseen ja talousarvioon. Lautakunta on perehtynyt toimielinten pöytäkirjoihin ja tehnyt muita havaintoja kunnan toimintaan ja talouteen liittyen. Tilintarkastaja on raportoinut tilintarkastuksen edistymisestä sopimuksen mukaisesti.

Sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden valvonta

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset kunnanvaltuustolle tiedoksi vuosittain. Tarkastuslautakunta on vuoden 2021 aikana käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset kokouksessaan 10.2.2022 § 4 ja 14.9.2021 § 18.

Tilintarkastuksen järjestäminen

Tarkastuslautakunta on kilpailuttanut lakisääteisen tilintarkastuksen syksyllä 2018 tilikausien 2019-2021 tarkastuksesta. Sopimuksessa on kaksi optiovuotta. Tarkastuslautakunta esitti valtuustolle kokouksessaan 18.11.2021 §39, että kunta käyttää kaksi optiovuotta tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy:n ja Joroisten kunnan välisen tilintarkastussopimuksen mukaisesti. Kunnanvaltuusto

hyväksyi tarkastuslautakunnan esityksen kokouksessaan 13.12.2021 §84.

Tilintarkastajan tehtävistä säädetään kuntalain 123 §:ssä. Tilintarkastaja on antanut työohjelman tiedoksi tarkastuslautakunnalle 18.11.2021 § 31. Lisäksi tilintarkastaja on antanut sopimuksen mukaisesti väliraportin tarkastuksen etenemisestä tarkastuslautakunnan kokouksessa 10.2.2022 § 6.

YLEISTÄ

Vuosi 2021 jää historiaan maailmanlaajuisen koronavirusepidemian (Covid-19) aiheuttamien seurauksien johdosta. Valtion koronakompensaatiot koronan aiheuttamiin kuluihin ja verotulojen menetyksiin kunnille olivat sangen merkittävät ja vaikuttivat kuntatalouteen positiivisesti. Joroisten kunta sai valtiosuusia yhteensä n. 12,9 milj. euroa, joka oli talousarvion mukainen.

Koronasta huolimatta toimialueille talousarviossa asetetut toiminnalliset tavoitteet tuli saavutettua kauttaaltaan käyttötalouden tavoitteiden mukaisesti. Useilla toimialueilla ja tulosalueilla ne jopa ylitettiin.

Kunnan taloudellinen asema parani tilikauden erinomaisen tuloksen myötä. Kunnan ja kuntakonsernin tulos on hyvä; kunta 0,9 milj. euroa ja kuntakonserni 1,1 milj. euroa. Kunnan taloudellinen asema on kuitenkin edelleen kokonaisuutena arvioituna haasteellinen ja uutta talouden tasapainotusohjelmaa ollaan viemässä käytäntöön. Tarkastuslautakunta korostaa, että koronaepidemian johdosta saadut avustukset ovat kertaluontoisia ja niillä ei pitkällä aikavälillä ratkaista kuntatalouden haasteita. Tämän johdosta kunnanvaltuuston päättämää uuden talouden tasapainotusohjelmaa on edelleen jatkettava ja tehostettava.

Taseen tunnusluvuissa olisi kiinnitettävä huomiota etenkin muutamaankin tärkeään tunnuslukuun: kunnan vuoden 2021 omavaraisuusaste oli 45,3 (44,8) % ja koko kuntakonsernin 26,7 (26,69) %, joka on huono ja merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta. Pääsääntönä voidaan pitää, että 50% tai sitä alhaisempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Lainat asukasta kohden oli 4.792 euroa ja kuntakonsernin jopa 7.320 euroa. Kuntastrategiassa on tavoitteeksi asetettu, ettei lainaa olisi yli 3000 euroa/asukas.

Joroisten kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää. Suhteellinen velkaantuneisuus 77,1 % ja luku on suhteellisen korkea. Mitä pienempi arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla olisi selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Aiemmalla tasapainotusohjelmalla ei ole saatu tasapainotettua kunnan taloutta riittävästi, jolloin uuden tasapainotusohjelman mukaisten toimenpiteiden merkitys tasapainoisen kuntatalouden saavuttamiseksi korostuu.

Kunnan asukasmäärä oli 4.626 (4.689), eli laskua oli 63 asukasta edellisvuodesta. Kunnan asukasluvun ennakoitaan jatkavan vähenemistään. Kunnan tulee ottaa huomioon palvelurakenteen ja toiminnan suunnittelussa kunnan vähenevä asukasmäärä. Hyvin suunniteltua sopeutusta ja resursointia tarvitaan tulevaisuudessa toimialoittain, jotta palvelut pystytään tuottamana kustannustehokkaasti vähenevälle väestölle.

Tavoitteiden toteutumisen arviointi

Kuntalain 7. luvun 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan

nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Strategiassa tulee määritellä toteutumisen arviointi ja seuranta. Joroisten kuntastrategia vuosille 2018–2022 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 18.6.2018 § 29. Kuntastrategian mukaan

- Visio on, että kunta on tunnettu ihmisläheisenä ja vapaa-ajan mahdollisuuksia tarjoavana maaseutumaisena kuntana, joka tarjoaa monipuoliset palvelut ja viihtyisän asuinympäristön
- Missio on itsenäinen kunta, joka tuottaa ja järjestää kuntalaisten päivittäin tarvitsemat laadukkaat palvelut, toimii aktiivisena joroislaisten edunvalvojana sekä kehittää monipuolisesti alueen elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.

Kuntalain 13. luvun 110 §:n mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kuntastrategiassa on määritelty seuraavat kunnan ja kuntakonsernin taloudelliset tavoitteet

1. Kuntatalouden hoidon vähimmäistavoitteena on, että kumulatiivista alijäämää ei kerry
2. Konsernin tasolla tarkasteltuna alijäämän tulee olla selkeästi alle 500 €/asukas
3. Kunnan sekä konsernin lainamäärän kehitystä tulee arvioida osana talousarvion laadintaa siten, että kunnan maksuvalmius sekä kyky vastata palveluvelvoitteista ei vaarannu.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI KUNTASTRATEGIAN TOTEUTTAMISESTA

Kuntastrategia on kokonaisuutena selkeä ja asetetut tavoitteet tukevat kuntastrategian mukaista toimintaa. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa on otettu riittävällä tavalla huomioon kuntalain 13. luvun 110 §:n vaatimukset. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tavoitteet asetetaan jatkossakin siten, että tavoitteet tukevat strategian mukaista toimintaa.

Kuntastrategiassa määritettyjen tavoitteiden toteuma

1. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä kehityksenä, että kuntatalouden hoidon vähimmäistavoite on toteutunut. Tilinpäätöksen 31.12.2021 mukaan edellisten tilikausien ylijäämä on 6.601.045,19 euroa ja tilikauden ylijäämä 914.780,09 euroa.
2. Tilinpäätöksen 31.12.2021 konsernitaseen mukaan kertynyt ylijäämä on 190.390,18 euroa ja tilikauden ylijäämä 1.111.676,12 euroa. Kertynyt ylijäämä on 281 euroa / asukas (74 euroa / asukas). Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tavoite on toteutunut hyvin.
3. Kunnan lainakanta on tilinpäätöksessä 31.12.2021 noin 22,17 milj. euroa (22,79 milj. euroa). Kuntakonsernin lainamäärä on 33,86 milj. euroa (34,18 milj. euroa). Lainamäärä on kokonaisuutena pienentynyt kunnassa ja kuntakonsernissa. Tarkastuslautakunta pitää positiivisena, että lainakanta on pienentynyt, mutta korostaa, että kunnan lainat ovat pääosin vaihtuvakorkoisia ja alttiita korkojen muutoksille. Korkojen noustessa myös kunnan korkokulut kasvavat.

Tarkastuslautakunta suosittelee

- *Tavoitteet määritellään jatkossakin siten, että ne ovat mitattavissa ja tähtäävät toimintojen kehittämiseen palvelun laadun tai kustannustehokkuuden kautta*
- *Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntastrategian mukaista tasapainoista kuntatalouden kehittämistä jatketaan tavoitteellisesti*

Talouden ja toiminnan tavoitteet

Kuntalain 7. luvun 37 §:n mukaan kunnan toiminnalle ja taloudelle asetettavista tavoitteista päättää kunnanvaltuusto. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset vuosittaiset tavoitteet.

Vuoden 2021 talousarviokirjassa on esitetty sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet. Valtuusto on asettanut vuodelle 2021 seuraavat strategiset tavoitteet. Alla on arvioitu tarkastuslautakunnan näkökulmasta tavoitteiden toteumaa ja kuinka hyvin asetetut tavoitteet palvelevat kuntastrategian toteutumista.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Valtuuston tavoitteet vuodelle 2021 ja taloussuunnittelun tavoiteasetanta	
Joroisten kunta edistää aktiivisesti valtioneuvoston 29.8.2019 päättämän maakuntajaon toteuttamista, jossa joroisten kunta siirtyy Etelä-Savon maakunnasta Pohjois-Savon maakuntaan 1.1.2021 alkaen	Vuosi 2021 oli ensimmäinen osana Pohjois-Savon maakuntaa. Tilinpäätöksen mukaan muutos ei vaikuttanut merkittävästi luottamusjohdon, viranhaltijoiden ja kuntalaisten arkeen. Merkittävin muutos tulee olemaan se, että kuntalaiset hyödyntävät Kuopion yliopistollisen sairaalan palveluita enemmän.
Kuntastrategia päivitetään uuden valtuuston aloitettua	Uusi kuntastrategia on aluillaan. Tavoitetta ei olla täysimääräisesti saavutettu. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntastrategia päivitetään.
Vuoden 2019 kesäkuussa hyväksytyn talouden tasapainotusohjelman toimeenpanoa jatketaan. Lisäksi laaditaan uusi vuosille 2022-2024 kohdistuva talouden tasapainotusohjelma	Talouden tasapainotusohjelma vuosille 2021-2024 päätettiin kunnanvaltuuston kokouksessa 26.4.2021 § 15. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että uusi tasapainotusohjelma on laadittu. Tarkastuslautakunta kuitenkin korostaa, että tasapainotusohjelman toimenpiteet tulee viedä käytäntöön suunnitelman mukaisesti ja arvioida toimenpiteiden vaikutusta kuntatalouden kehitykseen systemaattisesti.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kunnan toimintoja on aikaisemmin tehostettu. Uudessa tasapainotusohjelmassa kunta ei voi suoraan vaikuttaa kaikkiin toimenpiteiden toteutumiseen, mikä kasvattaa riskiä, ettei tasapainotusohjelma riitä saavuttamaan sille asetettuja tavoitteita. Kunnan tulee arvioida soteuudistuksen aiheuttaman kustannus- ja rahoitusrakenteen muutoksen vaikutusta tasapainoisen kuntatalouden kehitykseen. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että toimintaympäristön muutoksiin reagoidaan *arvioimalla talouden tasapainottamistoimenpiteiden riittävyyttä*. Viime vuosien ylijäämäiset tulokset ovat kuitenkin luoneet kunnan taseelle kumulatiivista ylijäämää, mikä antaa mahdollisuuden ja aikaa kehittää kunnan toimintoja kustannustehokkaasti.

TOIMIALAT

Tekninen toimiala

Tekninen toimiala vastaa kunnan teknisen sektorin palvelujen tuottamisesta. Palveluihin sisältyvät toimialan hallinto, yhdyskuntasuunnittelu, kuntatekniikka, kiinteistöpalvelut ml. puhtaus- ja ruokahuolto sekä talonmies ja korjauspalvelut, maa- ja metsätilat, haja-asutusalueen vesihuolto, vesihuoltolaitos sekä ympäristötoimi. Lautakunta tuottaa palveluita kunnan omana työnään ja ostopalveluina. Teknisen toimialan yleinen tavoite on taata kuntalaisille toimiva infrastruktuuri ja laadukkaat teknisen alan palvelut kustannustehokkaasti.

Alla on esitetty teknisen toimialan mukaiset toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2021, esitetty tilinpäätökseen perustuen tavoitteen toteuma ja arvioitu tavoitteiden toteuma tarkastuslautakunnan näkökulmasta. Tarkastuslautakunta on hyödyntänyt arviointityössään talousarvion ja tilinpäätöksen tietoja, lautakunnan pöytäkirjoja ja kokouksiin kutsuttuja kuultavia.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Tekninen toimiala, kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2021	
Pienhankintojen kilpailutusmenetelmän kehittäminen	Suunnittelu- ja konsultointitoimintaa varten tehtiin puitesopimus yhteishankintayksikkö Sansian kautta laajasti kaikille teknisen sektorin hankkimille palveluille. Pienhankintojen urakoiden kilpailutus tehdään pienhankintapalvelun tai suoraan voimassa olevan rakennus ja LVIS- sekä konetöiden tuntityösopimusten kautta. <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että pienhankintojen kilpailutusmenetelmää on kehitetty tavoitteen mukaisesti.</i>
Laaditaan asemakaavojen ajantasaisuuden arviointi	Ajantasaisuus on arvioitu. Kuvansin pohjoisosan asemakaavoitettu alue vaatii toimenpiteitä. <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että tavoite on olennaisin osin saavutettu.</i>
Roskaantumisen vähenee. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien toteuttamiseen osallistuminen ja pohjaveden laadun turvaaminen	Tervaruukinsalon pohjavesialueen suojelusuunnitelman seurantaryhmän kokous pidettiin 25.3. Tervaruukinsalon suojelusuunnitelman pelisääntöryhmän kokous pidettiin 12.4. Suoritetut valvonta ja neuvontatoimet raportoidaan Keski-Savon ympäristölautakunnan tilinpäätöksessä. <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että roskaantumisen väheneminen on yhteydessä kunnan myönteiseen yleiskuvaan ja pitää tärkeänä, että tavoitteen toteuttamiseen varataan riittävät resurssit.</i>

Tekniselle toimelle talousarviossa asetetut toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet pääosin hyvin. Toimiala on pystynyt myös noudattamaan talouden tasapainotusohjelmaan alalle asetettuja tavoitteita ja suoriutunut kokonaisuutena vuonna 2021 hyvin. Alla on esitetty määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla.

00042050 Hallinto ja yhdyskuntasuunnittelu				
Toiminto	TA 2021	TP 2021	Ero	Kommentit
Toimintatuotot	14 000	11 099	-2 901	Ei merkittävää eroa talousarvioon
Toimintakulut	-706 378	-630 311	76 067	Keskeisin syy alhaisempaan kustannustasoon oli Keski-Savon ympäristötoimen maksuosuuden palautus ja pelastustoimen maksuosuuden arvioitu pienempi toteuma
Toimintakate	-692 378	-619 211	76 167	Toimintakate toteutunut arvioitua parempana johtuen kustannustason arvioitua pienemmästä toteumasta.

Kuntatekniikka

Palveluyksikköön kuuluvat liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet, liikuntapaikat, venepaikat ja jätehuolto. Alla on esitetty toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2021, esitetty ja arvioitu tavoitteiden toteumaa tarkastuslautakunnan näkökulmasta.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Tekninen toimiala, kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2021	
Selvitetään venesatamien ylläpidon ns. isännöintimallin toimintaedellytykset	Paikalliset yritykset kartoitettu tavoitteen mukaisesti. Sopivaa yhteistyömallia ei kuitenkaan saatu luotua. <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että tavoite saavutettiin osittain.</i>
Liikennemerkkien uusiminen uuden tieliikennelain mukaisiksi	Merkkien asennusta tehtiin läpi vuoden. <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että tavoite on olennaisin osin saavutettu.</i>

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tietojen mukaan keskeisimmät riskit tavoitteiden toteutumiseksi oli, että venesatamien isännöintimalliin ei löydy paikallista palveluntuottajaa ja liikennemerkkien toimittajalla on toimitusongelmia. Riskit osittain realisoituivat, kun kunnan tavoittelemaan isännöintimalliin ei saatu yhteistyökumppania. Liikennemerkkien toimituksissa ei havaittu ongelmia. Alla on esitetty määräraha- ja tulotulojen, -kulojen ja -katteen osalta sitovalla tasolla. Talousarviossa on esitetty sisältäen talousarviomuutoksen.

00042400 Kuntatekniikka				
Toiminto	TA 2021	TP 2021	Ero	Kommentit
Toimintatuotot	50 204	78 178	27 974	Toimintatuottoja kertynyt hieman arvioitua enemmän
Toimintakulut	-516 441	-560 037	76 067	Toteumaprosentti oli 108,4%, eli kulut ovat toteutuneet muutettua talousarviota suurempana.
Toimintakate	-466 237	-481 859	-15 622	Toimintakate on arvioitua suuremmasta kulojen kertymästä toteutunut arvioitua huonompana.

Kiinteistö- ja ruokapalvelut

Kiinteistö- ja ruokapalveluihin sisältyvät kaikki kunnan omistamiin kiinteistöihin liittyvät toiminnot kuten siivous- ja puhtaustalot, talonmies- ja korjaustyöpalvelut, kiinteistöjen muut kulut sekä ruokahuolto. Alla on esitetty toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2021, tavoitteiden toteumaa ja tarkastuslautakunnan arvon.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Tekninen toimiala, kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2021	
Lämmitysenergian, veden ja sähkön kulustavoitteiden asettaminen	Koulukeskuksen uusi kiinteistövalvonnan järjestelmä otettiin käyttöön. Mittarina oli, että kulutuksia verrataan tavoitetasoon sekä edelliseen vuoteen. Kulutustrendin tulee olla pitkällä aikavälillä laskeva. <i>Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kiinteistöjen energiakulut ovat kasvaneet vuoden 2021 aikana. Tärkeää on, että energiakulujen trendi on laskeva pitkällä aikavälillä.</i>
Henkilöstön osaamisen kehittäminen	Henkilöstö osallistui mahdollisuuksien mukaan oman alan koulutustilaisuuksiin. Vuoden 2021 aikana järjestettiin koko henkilöstön koulutus/virkistyspäivä (yht. 2pv/hlö). <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että henkilöstön osaamisen kehittämiseksi tulee varata riittävät resurssit mm. tukemalla henkilöstön kouluttautumista.</i>
Tyytyväiset asiakkaat, palvelun laadun ja yhteistyön kehittäminen	Asiakastytyväisyyskyselyn tulokset käytiin läpi henkilöstön kanssa. Asiakkaiden kanssa järjestetään lähitapaamisia, joissa tulokset käsitellään. Mittarina oli toteutuneet asiakastapaamiset kpl/vuosi. <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että tavoitteen toteumasta ei täysin selviä, montako toteutunutta asiakastapaamista on jo järjestetty.</i>

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kiinteistö- ja ruokapalvelujen toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet olennaisin osin tavoitteiden mukaisesti. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kiinteistöt pidetään toiminnallisesti hyvässä kunnossa ja siihen varataan riittävät resurssit. Alla on esitetty määräraha- ja tulotaulukko toimintatuottojen, toimintakulujen ja -katteen osalta sitovalla tasolla. Talousarvio on esitetty sisältäen talousarviomuutoksen.

00042510 Kiinteistöpalvelut				
Toiminto	TA 2021	TP 2021	Ero	Kommentit
Toimintatuotot	3 807 691	4 005 947	198 256	Toimintatuottoja on kertynyt arvioitua enemmän.
Toimintakulut	-2 901 369	-3 127 952	-226 583	Toteumaprosentti oli 107,8%, eli toimintakulut ylitti arvioitun määrän. Menojen ylityksen selittää osittain koulukeskuksen jakamattomien kiinteistömenojen kirjaustapa
Toimintakate	909 322	877 995	-31 327	Toimintakate on toteutunut arvioitua huonommin johtuen menojen ylityksestä

Alla on esitetty teknisen toimialan talousarvion toteuma yhteensä. Talousarvio sisältää muutetun talousarvion mukaiset luvut. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan teknisen toimen talousarvio toteutui olennaisin osin talousarvion mukaisesti. Talouden tasapainotusohjelman mukaisia toimenpiteitä on suoritettu, mutta terveystalon myyntiä ei ole saatu toteutettua ohjelman mukaisesti. Talousarvion kustannustason kertymään on vaikuttanut Keski-Savon ympäristötoimen maksuosuuden palautus, pelastustoimen maksuosuuden alittuminen ja talvi on ollut ankara, mikä näkyy energiahoitokulujen kasvuna. Puhtauspalvelun ja ruokahuollon talousarvion toteuma on olennaisin osin talousarvion mukainen. Puunmyyntitulot ovat ylittyneet 64.000 euroa. Tonttien ja maiden mynnistä kertyi tuloa 76.000 euroa. Tarkastuslautakunta arvioi, että tekninen toimiala on suoriutunut vuodesta 2021 olosuhteet huomioiden hyvin.

00042010 Tekninen toimiala yhteensä				
Toiminto	TA 2021	TP 2021	Ero	Kommentit
Toimintatuotot	4 110 807	4 454 450	343 643	Toimintatuottoja on kertynyt arvioitua enemmän toteumaprosentin ollessa 108,4
Toimintakulut	-4 430 623	-4 593 503	-162 880	Kustannustaso on toteutunut arvioitua suurempana toteumaprosentin ollessa 103,7
Toimintakate	-316 516	-139 053	177 463	Toimintakate on toteutunut arvioitua parempana toteumaprosentin ollessa 43,9

Sivistystoimi

Sivistystoimi sisältää varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukio-opetuksen, vapaan sivistystyön, kirjastotoimen sekä hyvinvointitoimen toiminnot. Organisaation toiminnassa on huomioitu tulevan hyvinvointialueen tuomat muutokset. Kunnanvaltuuston hyväksymässä talouden tasapainotusohjelmassa, joka on koskenut vuosia 2020-2021, on ollut sivistystoimen toimintaan vaikuttavia toimenpiteitä. Keskeisimmät toimenpiteet ovat olleet:

- Kirjaston aineistomäärärahoja leikattiin pysyvästi 10.000 euroa
- Perusopetuksessa toimii lukuvuonna 2020-2021 kaksi opettajaa vähemmän vuoteen 2018-2019 verrattuna. Taloudellinen vaikutus vuoden 2021 talousarvioon on ollut 60.000 euroa.
- Lukio-opiskelijoiden määrä on laskenut, mikä vaikuttaa valtionosuudessa takautuvasti. Vaikutus on

noin 56.000 euroa.

- Sivistystoimen talousarviossa talouden tasapainottamisohjelman mukaiset toimenpiteet yhteensä ovat arviolta 180.000 euroa verrattuna vuoteen 2019.

Koronapandemia on edelleen vaikuttanut sivistystoimen toimintaan. Digiloikka on toiminut edellisvuodesta alkaen hyvin ja sähköisiä järjestelmiä on hyödynnetty osana toimintaa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että säästötoimenpiteet ovat olennaisin osin toteutuneet, mutta korostaa toiminnan laadun merkitystä ja sen kehittämistä jatkossakin. Alla on esitetty varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet vuodelta 2021 ja niiden toteumaa sekä arviointia tarkastuslautakunnan näkökulmasta.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Varhaiskasvatus, toiminnalliset tavoitteet ja toteuma vuodelle 2021	
Joroisten varhaiskasvatusyksikössä huoltajat pääsevät toimintavuoden 2021 aikana arvioimaan varhaiskasvatuksen toimintaa tai käytänteitä kohdennetusti neljä kertaa.	Keväällä käytyjä vasukeskusteluja arvioivat noin puolet huoltajista. Arviointia on toteutettu pääosin sähköisessä muodossa. Lokakuussa 2/3 huoltajista osallistui arviointiin. <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että tavoitteet ovat osittain saavutettu.</i>
Tasalaatuisen varhaiskasvatuksen varmistamiseksi koottu "Kasvattajan käsikirja" otetaan arjen työkaluna käyttöön kaikissa Joroisten varhaiskasvatusyksiköissä.	Kasvattajan käsikirjaan kuuluvat lomakkeet otettu käyttöön toimipisteissä ja tallennettu Teamsiin kaikkien saataville. <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että tavoite on saavutettu.</i>

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tietojen mukaan henkilöstöllä on ollut poissaoloja ja sijaisten saatavuudessa on ollut haasteita, mikä on kuormittanut henkilökuntaa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksessa on saatavilla riittävät resurssit toiminnan laadun varmistamiseksi. Edelleen jatkunut koronapandemia on myös tuonut haasteita, ja rajoitukset ovat olleet läsnä myös vuoden 2021 aikana. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan varhaiskasvatus on pääosin saavuttanut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Kustannustasoon on vaikuttanut henkilöstön poissaolot ja sijaiskustannukset. Tarkastuslautakunta korostaa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä poissaolojen vähentämiseksi. Alla on esitetty varhaiskasvatuksen määräraha- ja tulokulukko sitovalla tasolla toimintatuottojen, toimintakulujen ja toimintakatteen osalta.

000305501 Varhaiskasvatus				
Toiminto	TA 2021	TP 2021	Ero	Kommentit
Toimintatuotot	263 677	288 062	24 385	Toimintatuottoja on kertynyt arvioitua enemmän toteumaprosentin ollessa 109
Toimintakulut	-2 504 511	-2 508 945	-4 434	Kustannustaso on toteutunut lähes arvioidun mukaisesti toteumaprosentin ollessa 100
Toimintakate	-2 240 384	-2 220 883	19 951	Toimintakate on toteutunut lähes arvioidun mukaisesti toteumaprosentin ollessa 99

Perusopetuksen tehtävänä on antaa laadukasta ja monipuolista yleissivistävää opetusta ja kasvattaa vastuulliseen yhteistyöhön ja hyviin vuorovaikutustaitoihin. Perusopetuksen tavoitteena on, että jokainen nuori jatkaa opintojaan toisella asteella ja suorittaa siellä tutkinnon. Alla on esitetty perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2021, tavoitteiden toteumaa ja arvio tarkastuslautakunnan näkökulmasta.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Perusopetus, toiminnalliset tavoitteet ja toteuma vuodelle 2021	
Koronatilanteen negatiivisten vaikutusten minimoiminen perustoiminnoissa.	Epidemiatilanne on kokonaisuudessaan vaikeuttanut perusopetuksen järjestämistä. <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että etäopetuksen onnistuminen on tärkeää tavoitteen saavuttamiseksi ja tavoite on haasteista huolimatta olennaisin osin saavutettu.</i>
Opetussuunnitelman päivityksen myötä tulleen arvioinnin onnistuminen.	Arviointia on toteutettu uudistuksen mukaisesti. <i>Tarkastuslautakunta arvioi, että tavoite on saavutettu.</i>

Alla on esitetty perusopetuksen määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla toimintatuottojen, toimintakulujen ja toimintakatteen osalta. Tarkastuslautakunnan arvioon mukaan perusopetus on pysynyt kokonaisuutena hyvin taloudellisissa ja toiminnallisissa tavoitteissaan. Kustannustason alittuminen on johtunut pääosin koronaepidemian aiheuttamista toimintojen peruuntumisista. Tarkastuslautakunta pitää kuitenkin tärkeänä, että riittävät henkilöstöresurssit ovat saatavilla toiminnan ja opetuksen laadun varmistamiseksi. Oppilasmäärän kehitys tulee huomioida toiminnan suunnittelussa.

00031050 Perusopetus				
Toiminto	TA 2021	TP 2021	Ero	Kommentit
Toimintatuotot	184 399	237 076	52 677	Toimintatuottoja on kertynyt arvioitua enemmän toteumaprosentin ollessa 129
Toimintakulut	-4 710 073	-4 659 148	50 925	Kustannustaso on toteutunut lähes arvioitun mukaisesti toteumaprosentin ollessa 99
Toimintakate	-4 525 674	-4 422 071	103 603	Toimintakate on toteutunut lähes arvioitun mukaisesti toteumaprosentin ollessa 98

Perusturva

Perusturvan järjestämis- ja tuotantovastuu on Varkauden kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksella. Kunnan perusturvalle asettamat tavoitteet ja määrärahat v. 2021 on kohdennettu Varkauden kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen organisaatioon ja tilikarttaan. Vaikka kustannukset ovat yli puolet kunnan talousarviosta, on niihin vaikea vaikuttaa lyhyellä aikavälillä. Perusturvan toimiala ylitti alkuperäisen talousarvionsa noin 1,7 miljoonaa euroa, mutta vuosikate oli 2,2 miljoonaa euroa positiivinen johtuen verotulojen ja koronakompensaatioiden kasvusta.

Perusturvan tavoitteena on ollut toimivien ja kustannustehokkaiden sotepalveluiden tuottaminen yhteistoiminta-alueelle. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tietojen mukaan tavoite ei toteutunut kaikilta osin. Myönteistä on, että sairauspoissaolot eivät ole lisääntyneet.

Kunnan talous

Joroisten kunnan ja vesihuoltolaitoksen tuloslaskelman keskeiset luvut on esitetty alla olevassa taulukossa.

Ulk+sis. tuloslaskelma, t€	TP 2021	TA 2021	TP 2020	Poikkeama TA
Toimintatuotot	7.328	6.821	7.093	507
Toimintakulut	-26.209	-28.225	-26.015	2.015
Toimintakate	-37.193	-38.015	-35.646	822
Verotulot	18.813	19.917	17.770	-1.103
Valtionosuudet	12.947	12.952	13.851	-5
Rahoitustuotot ja -kulut	308	94	22	215
Vuosikate	2.204	1.772	3.097	433
Poistot ja arvonalentumiset	-1.326	-1.292	-1.250	-34.473
Varausten ja rahastojen muutokset	36,7	0	31,4	0
Tilikauden yli-/alijäämä	914,7	480	1.978	434,7

Vesihuoltolaitoksen tulos oli talousarvion mukainen. Myynti on kasvanut johtuen epidemian aiheuttamasta etätöiden kasvusta ja matkustamisen vähenemisestä. Vesijohtovuodot ovat kasvattaneet kustannuksia. Vesihuoltolaitoksen alkuperäisen talousarvion mukaan tilikauden ylijäämäksi arvioitiin 88,7 tuhatta euroa. Tilinpäätöksen lopullinen toteuma oli 92,9 tuhatta euroa eli tulos on toteutunut arvioitua parempana.

Kunnan tulos oli alkuperäisen talousarvion mukaan 353 tuhatta euroa. Talousarviomuutosten jälkeen tulosta arvioitiin kertyvän 391 tuhatta euroa ja lopullinen toteuma oli 821 tuhatta euroa. Talousarviomuutoksia tehtiin vuoden 2021 aikana viisi kertaa kunnanvaltuustossa. Tulosta ovat parantaneet muun muassa toteutuneet talouden tasapainotusohjelman mukaiset toimenpiteet. Uuden talouden tasapainotusohjelman mukaiset toimenpiteet näkyvät kuntataloudessa vuoden 2022 aikana. Myönteiseen tuloskehitykseen on vaikuttanut myös verotulojen kehitys.

Talousarvioon 2021 varattiin investointimenoihin yhteensä 1,7 milj. euroa ja toteuma oli 1,6 milj. euroa. Kunta siirsi apporttiluovutuksena tytäryhtiölleen 38kpl asuntoja käyvin arvoin vuoden 2021 aikana. Keskeisimmät investoinnit olivat:

- Tytäryhteisöosakkeet ja osuudet 919 tuhatta euroa (TA 919 tuhatta euroa)
- Vesihuoltolaitoksen automatiikan ja kaukovalvonnan uusiminen 31,9 tuhatta euroa (TA 40 tuhatta euroa)
- Vesitorni 38 tuhatta euroa (TA 40 tuhatta euroa)

Tarkastuslautakunta korostaa, että kunnan tulee ottaa huomioon asukasmäärän kehitys ja muuttuva palvelutarve investointien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kunnan tulee laatia investointisuunnitelmien pohjaksi vaihtoehtoislaskelmat siitä, kuinka investointien rahoitusvaihtoehdot vaikuttavat kunnan talouteen korkojen mahdollisesti noustessa. Lisäksi on varmistettava, että velkaantuneisuusaste ei kasva liiaksi ja että lainojen maksukyky säilyy muuttuvassa toimintaympäristössä. Tarkastuslautakunta suosittelee päivittämään mahdolliset hybridivaikuttamisen torjunnan keinot ja väestön suojaamisen.

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Vuosi on ollut mielenkiintoinen ja työskentely muiden lautakunnan jäsenten, viranhaltijoiden ja tilintarkastaja Taina Törrösen kanssa on ollut antoisaa. Yhteistyö on sujunut hyvin. Kiitos siitä kaikille. Tulevaisuuden haaste on Joroisissa käyttötalouden tasapainottaminen!

Joroisissa 2.6.2022

Marja Huupponen, pj

Jarno Pettersson, vpj

Keijo Korelin

Heidi Aholainen

Kari Otranen